

دانشگاه شهرداری و
دانشکده معماری و شهرسازی

گروه آموزشی پژوهش هنر

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته پژوهش هنر

عنوان:

سینمای آمریکا در مواجهه با فرهنگ و تاریخ ایران: مطالعه موردی سینمای تقلیل‌گرایانه

استاد راهنما:

دکتر امیر حسین چیت‌سازیان

استاد مشاور:

دکتر محمد شکیبا دل

دانشجو:

شایان بهمن سلطانی

بهمن 95

واژه های کلیدی:

هالیوود، نظام استودیویی، شرق‌شناسی، پسااستعمارگرایی، تقلیل‌گرایی، توهم توطئه، اسلام‌هراسی، کلیشه‌پردازی.

چکیده:

متفکران زیادی از جمله ادوارد سعید، سعی در کالبدشکافی نگاه تحقیرآمیز غرب به دیگر فرهنگ‌ها را داشته‌اند و علت‌هایی را نیز در کتاب‌ها و مقاله‌هایشان ذکر کرده‌اند اما دایره بررسی آنها کلی‌تر بوده است. آنچه محقق سعی داشته در این تحقیق به آن بپردازد تجزیه و تحلیل فیلم‌هایی است که سینمای هالیوود درباره تاریخ و فرهنگ ایران ساخته و در آن‌ها نگاهی تحقیرآمیز یا واژگونه به این کشور داشته است. در این تحقیق شیوه گردآوری اطلاعات، کتابخانه‌ای-تحلیل محتوا، روش تحقیق کیفی و در تحلیل اطلاعات نیز از روش توصیفی-تحلیلی استفاده شده است. چارچوب نظری این تحقیق نظریه پسااستعمارگرایی ادوارد سعید و بسط نظریه تقلیل‌گرایانه در رسانه‌ی سینما است. در اکثر این فیلم‌های تولید شده، کلیشه‌هایی به عنوان واقعیت از سرزمین‌های شرقی به مخاطب جهانی نشان داده می‌شود که بعد از مدتی مخاطب عام این گونه فیلم‌ها، این گونه کلیشه‌ها را پذیرفته‌اند و آن را تنها واقعیت موجود تلقی کرده‌اند. کشورهایی نیز که مورد حمله هالیوود قرار گرفته‌اند، قدرت رویارویی آن را نداشته‌اند که فیلم‌هایی تولید کنند که واقعیت فرهنگی و تاریخی سرزمین‌شان را به جهان بشناسانند. در این تحقیق علت کلیشه‌پردازی هالیوود درباره سرزمین‌های شرقی به طور عام و ایران به طور خاص بررسی شده است و محقق بر این باور بوده است که نگاه کلیشه‌پرداز هالیوود، نشأت گرفته از نقاشان اورینتالیستی است که نگاره‌هایی از شرق بدست داده‌اند. در بسیاری از موارد عدم شناخت فیلمساز و فیلمنامه‌نویس از سرزمین شرقی که فیلم درباره آن است باعث شده فیلم نگاهی غلط و آکنده از اشتباهات تاریخی را در معرض دید مخاطب جهانی بگذارد. در این تحقیق سعی شده به صورت نمونه چندین فیلم هالیوودی درباره ایران بررسی شود و اشتباهات و غرض‌ورزی‌های هالیوود درباره این کشور در حد وسع و دایره پژوهش‌های محقق مورد تحلیل قرار گیرد. این فیلم‌ها عبارتند از عمرخیام، قهرمانان، کاروان‌ها، بدون دخترم هرگز، ارباب آرزوها، خانه‌ای از شن و مه، اسکندر، افسانه عمر خیام، 300، سنگسار، ثریا م، شاهداده ایرانی: شن‌های زمان، آرگو، 300: خیزش امپراتوری و پزشک که دید تقلیل‌گرایانه هالیوود در آنها بررسی شده است. در تمام این فیلم‌ها، دیدی تقلیل‌گرایانه به ایران و تاریخ و فرهنگ آن وجود دارد به عنوان نمونه در فیلم پزشک محصول سال 2013 سعی شده، علم را در برابر مذهب قرار دهند و حتی در بعضی از صحنه‌های فیلم، روحانیون اصفهان و ابوعلی سینا را دشمن همدیگر نشان دهند؛ این در حالی است که ابوعلی سینا به عنوان فیلسوفی اسلامی در ارتقاء جایگاه اسلام در جهان نقشی بسیار تأثیرگذار داشته است یا به عنوان نمونه دیگر فیلم 300 و دنباله آن 300: خیزش امپراتوری سعی در القای این مضمون به مخاطب جهانی دارند که نبرد یونانی‌ها با ایرانی‌ها، نبرد دموکراسی و آزادی در برابر دیکتاتوری و بردگی بوده است و بسیاری از حقایق تاریخی را به سطحی سطحی از واقعیت می‌کاهند. در این نوشته ریشه‌های دید تقلیل‌گرایانه هالیوود به ایران و فرهنگ و تاریخ این کشور بررسی شده است و با نشان دادن ساختارهای خشکی که هالیوود به عنوان مظلوم برای ریختن حقیقت در آنها استفاده کرده است، سرچشمه دید تقلیل‌گرایانه تحلیل می‌شود. آنچه از نتیجه این تحقیق بدست آمده، این است که علت ساخته شدن انبوهی از فیلم‌های اهانت‌آمیز هالیوودی درباره شرق به طور عام و ایران به طور خاص می‌تواند عوامل گوناگونی را شامل شود از کلیشه‌هایی که سالیان سال است هالیوود برای جهت دادن به دیدگاه مخاطب عام غربی درباره شرق استفاده می‌کند تا دیدگاه‌های آنها را به سمت ایدئولوژی دلخواهش تغییر دهد و در این راستا از همان منابع و آثاری استفاده می‌کند که محتوا را به سطح نازلی از حقیقت فرو می‌کاهد تا بتواند آگاهی واژگونه و جهت‌گیرانه از شرق ارائه دهد.